

Etik og kommunikation

i behandlingen af svært overvægtige patienter

AF: GITTE BØGEDAL, FYSIOTERAPEUT OG
LENE PLAMBECH, ERGOTERAPEUT
info@plambechogbogedal.dk

ILLUSTRATION: KAMILLA WICHMANN

 plambechogbogedal.dk

Med den øgede tilgang af overvægtige og bariatriske patienter i det danske sundhedsvæsen, er der et behov for, at alle personalegrupper bliver tilbudt uddannelse og indsigt i området og forståelse for den svære situation, som patienterne befinder sig i

→ **Generelt eksisterer der i samfundet** fordomme om overvægtige personer. Fordomme som for eksempel, at svært overvægtige er fysisk uattraktive, mindre intelligente, dovne, har svært ved at få venner eller mangler selvkontrol. Mange mennesker kan være bærere af disse fordomme. Således også medarbejdere i sundhedssystemet.

"Hun var meget, meget overvægtig. Måske omkring 300 kilo. Derfor skulle der være fire reddere til at transportere hende hjem. Hun sad mange timer i venteværelset – og blev hentet som den sidste. Efter ambulatoriets lukketid. Vi blev da godt nok noget irriterede over at skulle arbejde over, fordi vi ikke kunne lukke og slukke, når nu hun sad der. Tænkte, at det er da utroligt at blive SA stor. Her nu efterfølgende er jeg fløv over, at vi blev irriterede på patienten, for hun syntes sikkert også, det var hårdt at vente så længe på at blive hentet".

Ovenstående historie blev fortalt til os af en tilhører i forbindelse med et foredrag om bariatri og etik, som vi afholdt for plejepersonale i sundhedssektoren. Medarbejderen her, gav udtryk for sin irritation over at skulle arbejde over, fordi patienten måtte vente til fire Falck-folk kunne hente hende. En irritation som var møntet mere på patienten end på systemet.

Efterfølgende havde medarbejderen det skidt med, at irritationen havde været rettet mod patienten.

STORE ETISKE UDFORDRINGER

Vi er stødt på andre lignende udsagn og historier i forbindelse med vores undervisning i bariatri, forflytninger og etik. Det er historier, som alle viser, at samtidig med at det kan være rigtig svært at håndtere svært overvægtige patienter i en forflytningsammenhæng, er der også store udfordringer i forhold til etik og kommunikation.

Nedenstående citat er et eksempel på, hvordan en medarbejder på sygehuset havde det i mødet med en svært overvægtig patient:

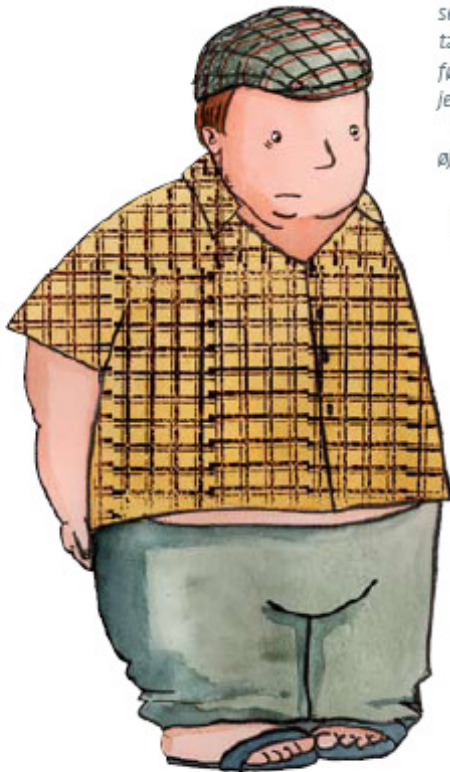
"Jeg blev selv rystet, da jeg stod der, trykkede og vred mine hænder sammen. Og jeg tænkte: Hvad gør jeg? Jeg følte det var meget

BARIATRI

Læren om fedmerelaterede sygdomme og behandlingen heraf. Ordet stammer fra græsk, hvor baros betyder tyngde. Bariatri defineres som BMI > 35 og tilstedeværende relaterede symptomer eller BMI > 40 med eller uden symptomer

- Mød den svært overvægtige patient med samme respekt, venlighed og omsorg som alle andre patienter
- Vær åben og ærlig. Tal ikke hen over hovedet på patienten. Den svært overvægtige patient kender godt sin vægt og de problemer, den kan medføre
- Tag patienten med på råd i svære situationer
- Vær opmærksom på dit kropssprog. Den svært overvægtige patient aflæser dig med det samme
- Orienter patienten om det, du vil foretage dig. Svært overvægtige patienter er ofte bange for at falde eller for, at hjælpemidlerne ikke kan holde

uheldigt, hvad skulle jeg gøre, 246 kg jeg vidste ikke.... hvordan jeg skulle klare det, 246 kg?, Jeg ringede efter en ekstra seng og bandt to senge sammen. Det var min frygt; han kunne jo ikke være i vores senge. Det næste problem var tøj, vi havde ikke en skjorte han kunne passe. Han kom gående, som en mumitrold, hvad med tøjet? Jeg var nervøs ved situationen, for jeg havde ikke nået at tænke den igennem, som jeg ellers

plejer ved en ny indlæggelse, men dette var akut. Patienten kom selv med løsningen, han sagde: Jeg beholder dette her på, og ringer så til min datter efter mere tøj. Han havde lungebetændelse, og jeg forsøgte at møde ham, der hvor han var. Jeg fandt noget til ham at drikke, det var han glad for, men så kom problemet, da han skulle til røntgenundersøgelse, sengen kunne jo ikke komme gennem døren. Han måtte over på en seng, og sengen kunne kun tage 200 kg. De nye senge kan tage 250 kg. Det første, vi skal tænke på, er, om vores udstyr kan bære. Jeg følte, at jeg ikke slog til, jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre".

(Tolstrup, Jytte. "Overvægt må man se i øjnene", 2006)

STIGENDE ANTAL AF OVERVÆGTIGE

I Danmark er der de sidste 10-20 år blevet mindst 100.000 flere svært overvægtige danskere (1), således at der nu er 40 % overvægtige danskere og 11,4 % svært overvægtige danskere(2).

Overvægtige personer er således ikke en minoritet i samfundet, men udgør en væsentlig del af befolkningen.

Overvægt medfører risiko for udvikling af en række følgesygdomme som type 2-diabetes, hjerte-kar-sygdomme, apopleksi, forhøjet blodtryk, slidgigt, galdesten, åndedrætsbesvær inkl. søvnapnø, hormon- og fertilitetsforstyrrelser samt kræft (3).

En række af disse følgesygdomme

patient, og patienten møder sundhedspersonalet.

SUNDHEDSPERSONALETS HOLDNING TIL OVERVÆGT

Mødet mellem den overvægtige patient og sundhedssystemet har været genstand for en række, primært, udenlandske undersøgelser.

Generelt er der dog få studier af sundhedspersonalets holdninger til svært overvægtige patienter, og mange af studierne er ukontrollerede og har svagheder. Alligevel giver de et fingerpeg om de udfordringer, som kan opstå i mødet mellem den svært overvægtige patient og sundhedsvæsenet.

Det kan nedenstående studier give en fornemmelse af:

I et studie (4), blev amerikanske læger spurgt om deres holdninger til svært overvægtige patienter. Her svarede 67 procent af lægerne, at de mente, at svært overvægtige patienter manglede selvkontrol. 39 procent mente, at svært overvægtige patienter var dovne.

I et andet studie (5), hvor amerikanske læger svarede på et anonymt spørgeskema, var resultatet, at halvdelen af lægerne fandt de svært overvægtige patienter besværlige, uattraktive, grimme og ikke samarbejdsvillige.

I et tredje studie (6), svarede 24 % af alle sygeplejersker, at de fandt svært overvægtige patienter frastødende.

Adspurgt svarede 52 % af alle svært overvægtige (7), at de var blevet behandlet med manglende respekt af deres læge.

TAGER SKYLDEN PÅ SIG

Mange svært overvægtige patienter accepterer samfundets vurdering af, at en ikke-perfekt krop repræsenterer en ikke-perfekt person.

De udviser derfor en tilpasset adfærd, forklarer overvægten, undviger situationer, kompenserer og tager skylden på sig.

I forbindelse med sin ph.d.-afhandling *Wings of Change, Bodies of Persistence. Health Promotion and Lifestyle Change in*

Institutional and Everyday Contexts, har antropolog Lone Grøn skrevet bogen "Krop og hverdag i forandring".

Nedenstående citater er fra bogen, hvor Lone Grøn i sit feltarbejde har talt med flere svært overvægtige patienter under deres indlæggelse på Livsstilscentret, en afdeling på Brædstrup Sygehus.

Citaterne giver et indblik i, hvor svært det er for den enkelte patient at omlægge livsstilen og hvordan mange af patienterne vender den manglende succes indad: "Jeg bliver ved med at tage på, lyver over for mig selv, går ikke længere på vægten og er i det hele taget et skvadderhoved. (...) Jeg råber og skriger til mig selv (altså inde i hovedet), jeg skælder ud, synes selv jeg er et pjok, men lige meget hjælper det..." (e-mail fra en patient til Lone Grøn)

"Gud ved, hvad det er, der gør, at jeg den ene gang efter den anden falder så voldsomt tilbage, at alt det, jeg godt ved, er det rigtige at gøre - ligger milevidt fra det, jeg rent faktisk foretager mig?"

(patient på overvægtsholdet - fra Lone Grøns bog "Krop og hverdag i forandring")

FEDME ER EN KRONISK SYGDOM

Årsagen til overvægt og fedme er kompleks, og der er mange faktorer involveret. Blandt andet biologiske (alder, køn, gener, etnicitet), adfærdsmæssige (kost og fysisk aktivitet) og samfundsmæssige (økonomisk og socialt miljø).

Det er derfor ikke bare den overvægtiges egen skyld eller den overvægtige, som er doven og må tage sig sammen. Fedme er en kronisk sygdom og bør behandles med livslang kontrol og indsats (1).

Hvad skal vi så gøre som sundhedsprofessionelle for at behandle den svært overvægtige patient med samme respekt, værdighed, venlighed og omsorg som andre patienter?

Vi mener, at svaret er uddannelse og dialog. Uddannelse i håndtering og forflytning, hjælpemidler og ikke mindst uddannelse i og dialog om kommunikation og etik. Ved uddannelse, viden og indsigt flyttes vores ageren fra vores private, personlige holdninger til en professionel tilgang til den enkelte patient.

Under en undervisningsseance talte vi med en medarbejder fra et hospital, hvor man netop havde gjort rigtig meget for at uddanne personalet i forhold til bariatriske patienter og havde anskaffet sig mange hjælpemidler til denne patientgruppe.

Medarbejderen gav udtryk for, at personalet nu var blevet rigtig

STIGENDE ANTAL OVERVÆGTIGE

Antallet af overvægtige (BMI 25 - 29,9) og svært overvægtige (BMI > 30) er stærkt stigende.

I 2005 vurderede WHO, at der var 1,6 milliarder overvægtige voksne (alder + 15 år) og 400 millioner svært overvægtige voksne. Hvis udviklingen fortsætter vurderer WHO, at der i 2015 vil være 2,3 milliarder overvægtige personer globalt, og 700 millioner svært overvægtige.

REHACARE
INTERNATIONAL

www.rehacare.de

Rehabilitering
Forebyggelse
Integrering
Pleje

19. Internationale
fagmesse og kongres

Düsseldorf, Tyskland
15. – 18. oktober 2008

**REHACARE er for alle, der ønsker
at informere sig om temaerne
rehabilitering, forebyggelse,
integrering, pleje og alderdom.**

**... fordi dette tema
angår os alle!**

For adgangskort
og kataloger i forsalg samt
yderligere information:
Intermess ApS
Rådhusvej 2
2020 Charlottenlund
Tlf.: 45 50 56 55
Fax 45 50 50 27
info@Intermess.dk
www.intermess.dk

**Messe
Düsseldorf**

glad for denne patientgruppe. Nu havde man redskaberne til dialog med patienten, indsigt i patientens situation, relevante og nødvendige hjælpemidler samt ikke mindst uddannelse i området.

Så med den øgede tilgang af overvægtige og bariatriske patienter i det danske sundhedsvæsen er der et behov for, at alle personalegrupper bliver tilbudt uddannelse og indsigt i området og forståelse for den svære situation, som patienterne befinder sig i.

Lige som personalet naturligvis skal have de rette hjælpemidler til rådighed og uddannelse i, hvordan de anvendes. Kun derved kan vi skabe et værdigt patientforløb for patienterne og et godt, trykt og sikkert arbejdsmiljø for personalet. ●

RETNINGSLINJER

Der er behov for retningslinjer for forflytning, håndtering, etik og kommunikation. Retningslinjerne skal følges af uddannelse i håndtering og forflytning suppleret med undervisning, der giver indsigt i patienternes særlige problemstillinger, og træning i kommunikation med patientgruppen.

Referencer

(1) Statens Institut for Folkesundhed. *Folkesundhedsrapporten København. Statens Institut for Folkesundhed; 2007*

(2) Statens Institut for Folkesundhed. *Risikofaktorer og folkesundhed i Danmark. København: Statens Institut for Folkesundhed; 2006*

(3) Sundhedsstyrelsen, *Enhed for Medicinsk Teknologivurdering. Kirurgisk behandling af svær overvægt - en medicinsk teknologivurdering. København: Sundhedsstyrelsen; 2007*

(4) Puhl et al. *Bias, discrimination and obesity. Obesity Research 2001; 9(12): 788 - 805*

(5) Foster et al. *Primary care physicians' attitudes about obesity and its treatment. Obesity Research 2003; 11(10): 1168 - 77*

(6) Bagley et al. *Nurses' attitudes towards adult patients who are obese. Journal of Advanced Nursing 2006; 53(2): 221 - 223*

(7) Brownell et al. *Weight Bias in Healthcare settings. Obesity Research 2003; 11: 1033 - 1039*

(8) Grøn Lone. *Krop og hverdag i forandring. 1. udgave. Vejle: Vejle Amts Sundhedsforvaltning; 2005*

(9) Tolstrup Jytte. *Overvægt må man se i øjnene. Københavns Universitet, Institut for Antropologi; 2006*

FAKTA OM:

GITTE BØGEDAL OG LENE PLAMBECH

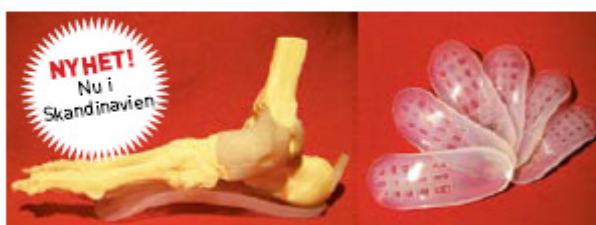
Gitte Bøgedal, fysioterapeut og Master i Læreprocesser (MLP), samt uddannet systemisk coach

lene Plambech, ergoterapeut og Master i Public Management (MPM), samt videreuddannelse i medicinsk antropologi

Driver sammen firmaet Plambech & Bøgedal og skal med støtte fra Forebyggelsesfonden og i samarbejde med to kommuner skrive en undervisningsbog om håndtering og etik i forhold til svær overvægt. Bogen forventes at udkomme i foråret 2010.

www.plambechogbogedal.dk

NYHET!
Nu i
Skandinavien

**TRÖTTA, VÄRKANDE FÖTTER?
KNÄ-, HÖFT- ELLER RYGGPROBLEM?**
Testa **Step Forward** - hålfotsinläggen med de unika egenskaperna

VI SÖKER ÅTERFÖRSÄLJARE!

www.stepforward.com.au 070/324 56 47 lars.lindin@telia.com